

3. ECONOMIA LOCALĂ

3.1. Industria

Industria la inceput de secol XX

Industria	Recensamant 1900		Recensamant 1910	
	Barbati	Femei	Barbati	Femei
Industria propriu-zisa - activi	256	56	237	38
Industria casnica si populara - activi	14	11	1	2
Industria ambulanta	2	-	-	-
Independenti si patroni	117	34	121	26
Personal auxiliar – membri de familie ajutatori/tehnicieni	6	1	1	1
Auxiliari muncitori	86		63	
ucenici	42		43	
servitori	26		20	
	139	22	116	12

Minele de aur – in 1900 - 1 intreprindere cu 487 angajati
- in 1910 – 1 intreprindere cu 567 angajati

Mineritul dupa Revolutia de la 1848 – cand unele mine au fost distruse, inregistreaza o stagnare. In urma desfiintarii iobagiei, mosierii proprietari de mine au pierdut forta de munca gratuita. Lipsa capitalului pentru investitii si plata salariilor i-a pus in situatia de a arenda minele. Deoarece arendasii mai degraba jefuiau minele decat sa le dezvolte, proprietarii de mine au incercat sa stimuleze patrunderea in minerit a capitalului de provenienta autohtona, prin organizarea de intreprinderi particulare sub forma asociatiilor miniere.

Asa s-au nascut Asociatiile miniere „Ruda 12 Apostoli” si „Rudolf” din Baita. Astfel, in 1867, cele mai importante mine erau la Ruda cu 440 de muncitori, la Zdrabolt cu 140 de muncitori si la Baita cu 185 de muncitori. Minereul provenit de la aceste mine era prelucrat la Steampurile Vechi, amplasate intre Brad si Taratel.

O exploatare moderna si de proportii a inceput abia in anul 1884 cand cuxele Asociatiei „Ruda 12 Apostoli” cu minele Barza si Ruda au trecut in proprietatea societatii germane Harkortschen Bergwerke und chemischen Actien Gesellschaft zu Gotha, care in 1889 a cumparat si minele din Valea Morii si Valea Arsului. A inceput exploatarea in dimensiuni mari, cu instalatii californiene, astfel ca la sfarsitul sec. al XIX- lea, devenise in scurta vreme cea mai insemnata intreprindere miniera aurifera din Europa.

Activitatea miniera din jurul Bradului intre 1884 – 1912

1884 – 1889 = 30.000 tone minereu aurifer prelucrat

1890 - 1898 = 45.000 -70.000 tone

1899 – 1912 = 150.000 – 190.000 tone

Productia totala a Societatii „Ruda 12 Apostoli” in perioada 1884 - 1911 a fost de 27.918 kg.aur

Cea mai mare productie s-a inregistrat in 1912 cand a realizat 2002 kg. De aur, din care 936 kg. S-au realizat din aur nativ, iar restul din minereul de steampuri. Din acest an productia a scazut mereu, ajungand in 1918 la 610 kg.aur.

In 1886 incepe si exploatarea carbunelui in mina Tebea de catre Asociatia Miniera Ruda 12 Apostoli. In 1899 la aceasta societate existau 1252 de muncitori.

Dupa anul 1918, industriei auro-argentifere i s-au oferit noi conditii de dezvoltare in contextul economiei nationale. Productia de aur, care, datorita razboiului, scazuse la 733 de kg in anul 1919, a atins cifra de 54.465 de kg in anul 1937, cea de argint crescand in aceeasi perioada de la 2431 de kg kg.

In anul 1937, anul in care s-a extras cea mai mare cantitate de metale preocioase, valoarea globala a aurului si argintului totaliza 890.075.485 de lei. Totodata, in acea perioada industria de extractie si prelucrare a minercurilor auro-argentifere avea ocupati permanent circa 15.000-19.000 de muncitori.

Daca in perioada interbelica Bradul era in primul rand un centru cultural si comercial, dupa al doilea razboi mondial, devine unul din cele mai importante centre economice cu profil industrial din judet. Statul este interesat in primul rand de productia auro-argentifera. De aceea, inca de la nationalizare aloca subventii substantiale pentru prospectarea, exploatarea si prelucrarea aurului. In 1952 s-a infiintat la Brad Combinatul Minereurilor si Matalurgiei Neferoase, avand in subordine toate intreprinderile de profil din centrul si sud-vestul tarii. Din anul 1955 se va numi Trustul Aurului si va cuprinde toate exploatările miniere din tara. In acea perioada s-a facut o exploatare nerationala a aurului, deoarece s-au exploatat doar zonele bogate in continutul de aur. Ulterior s-a initiat si pus in aplicare un program de prospectiuni pentru cunoasterea in profunzime a zacamintelor existente: Musariu, Ruda, Valea Morii, Ciresata, Hartagani, Caraci,etc, cat si pentru descoperirea si exploatarea unor noi zacaminte.

Lucrarile cele mai importante s-au facut in partea superioara si inferioara a minei Musariu, majoritatea zacamantului Carpen, partea inferioara a zacamantului Vale Morii, zonele Ciresata si Hartagani. Intre anii 1959-1962 s-au facut sondari la mare adancime in perimetru minier Barza, una la 1712 m la Musariu si alta la 1350 m la Valea Morii.

Intre anii 1960- 1978 s-au executat 59 km. De foraje din care o treime la zacamantul Musariu.

Industria – stare actuala

In sectorul privat activitatea este orientata spre industria alimentara, produse de panificatie si patiserie, abatoare si preparate din carne, servicii de transport marfa si calatori, prelucrarea lemnului si comerst, prestari servicii catre populatie (zidarie, tamplarie, transport, reparatii, activitati mici meșteșugărești, etc.) fiind înregistrate 319 societati comerciale, 10 intreprinderi familiale, 35 intreprinderi individuale si 36 de persoane fizice autorizate.

Resurse naturale

Cel mai important curs de apă este Crișul Alb și pârâul Luncoi, iar de o importanță mai mică sunt pârâurile Valea Brad, Răbăreasa și Lunca.

Zacamintele principale sunt :

- carbunele din zona satului Mesteacan
- minereuri auro-argentifere si pietre semiprețioase
- 3.762 ha ocupate de păduri
- fructe de pădure, plante medicinale variate

3.2 Agricultura

Reforma agrara din 1921 si-a propus sa rezolve in zona Bradului doua probleme importante: a padurilor si a pasunilor, de care depindea existenta intregii populatii montane. In Brad, efectele reformei agrare aproape nu s-au simtit.O alta ramura importanta a ramurei economiei rurale din Brad este pomicultura. In aceasta zona ocupata cu pomi roditori, in 1933 existau 336.405 pomi fructiferi, ceea ce o situa in fruntea tuturor zonelor din arealul Muntilor Apuseni.

Repartizarea pamantului din punct de vedere agricol era: semanaturi -1.703, ogoare - 824, livezi cu pomi roditori - 288, fanete naturale – 280, paduri statornice – 650. Tot aici, exista urmatorul efectiv de animale: cai -98,, vaci – 262, boi -45, bivolite -41, oi,berbeci -150, capre – 55, porci – 350.

In primii ani după colectivizare, la Brad au funcționat două cooperative agricole de producție, care au dus la un varf în efectivele de animale: 500 capete bovine, 1300 capete ovine la Brad, 300 capete bovine și 600 capete ovine la Mesteacan.

In acel timp, brădenii, fosti proprietari de terenuri, transformati în colectivisti, s-au angajat la Intreprinderea Miniera sau în alte sectoare și nu s-au mai interesat de agricultura, lasând-o în seama conducerii CAP-ului.

Astăzi (2011), agricultura, pe lângă industrie, reprezintă un punct forte pentru zonă, atât în ce privește cultivarea terenurilor cu grau și secără - 25ha, porumb - 245ha, ovaz - 150ha, cartofi - 160ha, legume - 50ha, plante de nutret - 180ha și livezi și pepiniere pomicole - 2ha, cat și în ceea ce privește creșterea animalelor.

Creșterea animalelor reprezintă o tradiție în zonă, fiind cunoscute manifestările pentru revigorarea rasei bovine „Pizgau”, manifestare ce a intrat și în atenția organelor de specialitate din Austria.

Situată terenurilor 1998 - 2012

Specificatie	Anul 1998	Anul 2005	Anul 2012
Suprafata (ha)		7.998	
- intravilan	222	1.004	1257
- extravilan	7.776	6.994	6741
Agricol	4.364	4.300	3050
- arabil	878	1.266	825
- păsuni	2.438	1.691	1688
- fânete	1.008	825	535
- livezi			2
Paduri	3.762	2.672	3762
Păduri proprietate de stat	2.868	1.480	1433
Păduri proprietate privată	894	1.923	2329

Cele mai reprezentative activități sunt: industria de morărit și panificație, industria cărnii, abatorizarea și fabricarea produselor din carne, industria laptelui.

Totuși lipsa fermelor zootehnice afectează prețul și desfacerea produselor finite în cazul laptelui, cărnii; se resimte lipsa industriei producătoare de ambalaje la standarde europene, produsele alimentare brădeni fiind concurate nu numai ca volum dar și ca aspect, de produse importate sau provenite din alte zone ale țării.

Efective animale 1995 - 2013

Animale	Efective					
	1995	1996	1997	1998	2005	2013
Bovine	1292	1254	1246	1289	1053	929

Porcine	1704	2705	2665	2053	743	281
Cabaline	130	140	148	147	185	104
Ovine si caprine	546	504	436	350	1419	5217
Păsări	10000	10000	10900	10000	19165	22823

3.3 Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii

Sectorul IMM-urilor a cunoscut în perioada 1990-2000, o importantă dezvoltare în cadrul economiei localității. Din totalul firmelor înregistrate la registrul comerțului, 89% reprezintă sectorul întreprinderilor mici și mijlocii;

Acest sector denotă o mare eterogenitate, majoritatea IMM-urilor manifestându-și disponibilitatea pentru o varietate cât mai mare de activități.

Tendința de creștere a acestui sector constituie un potențial important pentru această comunitate care va duce la dezvoltarea economiei locale.

Ca puncte slabe ale acestui sector amintim puterea economică scăzută a comunității, lipsa unei strategii de dezvoltare a IMM-urilor, corelată cu necesitățile comunității.

În zonă avem câțiva întreprinzători importanți:

SC Key Safety Systems RO SRL, domeniul de activitate fiind volane, centuri ;

SC Teba Industrial SRL Brad, ca domeniu de activitate realizarea de confecții ;

SC APP Textil SRL, domeniul de activitate fiind realizarea de confecții ;

BV Dasler – transport persoane

Inreprinderi familiale 10

Inreprinderi individuale 35

Persoane fizice autorizate 36

Nr. puncte comerciale 319

3.4 Facilități pentru investitori

Există Centrul de Afaceri ALPHA care oferă consultanță investitorilor care doresc, iar autoritățile locale concesionează în condiții avantajoase terenuri și spații construite.

- BĂNCI ȘI CASE DE AJUTOR RECIPROC:

- Banca Comercială Română – Sucursala Brad
- Bancpost – filiala Brad
- Wolksbank
- Raiffeisen Bank
- Banca Română de Dezvoltare
- Cooperativa de Credit Jiul – Tg Jiu
- CAR - Barza
- CAR - Pensionari
- Administrația Financiară + Trezoreria

Ca puncte tari în ceea ce privesc facilitățile pentru investitori, amintim:

- poziționarea geografică în vestul țării, prezentând un grad sporit de interes pentru investitorii străini, datorită condițiilor favorizante;
- potențialul economic al zonei, resursele bogate ale solului, gradul de urbanizare și industrializare
- cadru legislativ favorizant
- intensele schimburi comerciale cu statele vecine

- receptivitatea locuitorilor, gradul de civilizație
- forță de muncă numeroasă, Tânără, calificată profesional
- disponibilitatea autorităților locale de a negocia cu posibilii investitori străini, dacă prin investițiile lor se creează locuri de muncă
- oportunitatea de a găsi personal calificat și bine pregătit, care nu mai necesită pregătire sau doar mici reciclări
- oamenii de afaceri existenți sunt dispuși și doresc asocierea cu firme puternice sau cu eventualii investitori
- sistem bancar echilibrat și fiscalitate redusă

3.5 Posibilități economice neexploatare

Zona Brad este o zonă pomicolă cu 2 ha de livezi care se află în proprietate privată.

Există o suprafață de 3762 ha de pădure din care 1433 în proprietatea de stat, 2329 ha în proprietate privată.

Considerăm zona 80% ecologică.

3.6 Turism și agroturism

Pe teritoriul municipiului Brad sunt amenajate zone verzi de diferite categorii: zone verzi aferente clădirilor de locuit, instituțiilor, parcuri de cartier, rondouri florale, parcuri centrale. Prezența deșeurilor menajere, precum și a resturilor vegetale pe aceste suprafete este destul de redusă.

Parcul „Central” din „Piața Tricolorului” este un parc nou, modern, colorat, dotat cu mobilier de agrement pentru copii; parcul „Tineretului” are o caracteristică deosebită, și anume un cinematograf în are liber; parcul „Avram Inacu” are o notă aparte dată de impunătoarea statuie a eroului din Țara Zarandului.

Totodată există două complexe sportive unul de stat și unul privat. Primul conține arene de tenis în aer liber (Arena 100 de tenis), iar cel de-al doilea este dotat cu terenuri de tenis, bazin de înot.

